

Κείμενο 1

Λειτουργικά αναλφάβητοι όλοι μας

Το κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο του Αντώνη Καρπετόπουλου, που δημοσιεύτηκε στη στήλη «Γνώμες», της εφημερίδας Το Βήμα, στις 12-10-2019.

Τα στοιχεία που δόθηκαν στο φως της δημοσιότητας στα μέσα του προηγούμενου μήνα πραγματικά σοκάρουν. Η ανεξάρτητη Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ΑΔΙΠΠΔΕ) στην ετήσια έκθεσή της για το 2019, παρουσιάζοντας τις απογοητευτικές επιδόσεις των μαθητών της Β΄ Λυκείου στα γενικά και στα επαγγελματικά λύκεια, προειδοποίησε ότι υπάρχει πιθανότητα ένας μεγάλος αριθμός αποφοίτων των Λυκείων τα επόμενα χρόνια να είναι λειτουργικά αναλφάβητοι

Είναι βέβαιο ότι ξέρουμε τι ακριβώς είναι ο λειτουργικός αναλφαβητισμός; Παλαιότερα υπήρχαν οι αναλφάβητοι – όσοι δεν ήξεραν να γράφουν, να διαβάζουν, να κάνουν πράξεις αριθμητικής κ.τ.λ. Με τον καιρό, καθώς αυτοί ευτυχώς άρχισαν να μειώνονται πολύ, αφού ως χώρα προοδεύσαμε, οι ειδικοί άρχισαν να προσέχουν κάτι άλλο σημαντικότερο, δηλαδή πόσοι από όλους όσοι έχουν αποκτήσει τις στοιχειώδεις γνώσεις γραφής, ανάγνωσης και μαθηματικών στο σχολείο, τις χρησιμοποιούν κιόλας στην καθημερινότητά τους. Ο προβληματισμός οδήγησε στις τωρινές μελαγχολικές διαπιστώσεις: τα παιδιά γνωρίζουν και να γράφουν και να διαβάζουν, δεν τους λείπει επίσης η γνώση των βασικών στην Άλγεβρα, στη Γεωμετρία, στη Φυσική ή στη Χημεία – μόνο που όλη αυτή η γνώση δεν χρησιμοποιείται και χάνεται. Λειτουργικά αναλφάβητοι προκύπτουν εκεί που η γνώση των βασικών μαθημάτων που διδάσκονται σε ένα σχολείο δεν αφομοιώνεται από τους μαθητές και άρα δεν χρησιμοποιείται.

Είναι, νομίζω, προφανές ότι μια κοινωνία με πολλούς λειτουργικά αναλφάβητους θα έχει μεγάλα προβλήματα: η αδυναμία χρησιμοποίησης της γνώσης έχει ακριβώς την ίδια συνέπεια με την άγνοια, καθώς καταργείται η πιθανότητα να υπάρχει οποιαδήποτε πρόοδος, διότι το άτομο δεν χρησιμοποιεί τα «εφόδιά» του, στη μία περίπτωση γιατί δεν τα ξέρει και στην άλλη περίπτωση γιατί δεν τα έχει.

Ο λειτουργικά αναλφάβητος δεν γνωρίζει την άγνοιά του – νομίζει ότι δεν έχει πρόβλημα. Δεν έχει καμία διαφορά από τη φιγούρα του αμόρφωτου μορφωμένου την

οποία ολοένα και συχνότερα συναντάμε: αναφέρομαι σε ανθρώπους με πτυχία και θέσεις, οι οποίοι όμως δεν ξέρουν να φερθούν και γίνονται κατά συνέπεια επιζήμιοι.

Ομολογώ ότι βρίσκω άδικο για τα παιδιά οι στατιστικές που αφορούν τον λειτουργικό αναλφαβητισμό να εστιάζονται αποκλειστικά στα ίδια. Κανονικά θα έπρεπε ανάλογες στατιστικές να γίνονται και με δείγμα τους μεγαλύτερους. Τα παιδιά έχουν πάντα το άλλοθι του μέλλοντός τους: πάντα πιστεύουμε ότι θα βρουν έναν τρόπο να αντιμετωπίσουν τα προβλήματά τους καλύτερα από εμάς. Εμείς οι μεγάλοι λειτουργικά αναλφάβητοι είμαστε πραγματικά χαμένοι από χέρι...

Κείμενο 2

Η αναλφάβητη (απόσπασμα)

Η Αναλφάβητη της Άγκοτα Κριστόφ είναι ένα αυτοβιογραφικό αφήγημα, στα έντεκα σύντομα αλλά άκρως συνεκτικά κεφάλαια του οποίου εξιστορεί έντεκα στιγμιότυπα της πολύπαθης ζωής της. Από τη στιγμή που αφήνει τη γενέτειρά της, την Ουγγαρία, λόγω του πολέμου (Ουγγρική επανάσταση, 1956), με μόνο εφόδιο τη μητρική της γλώσσα, μέχρι εκείνη τη στιγμή που γράφει το πρώτο της μυθιστόρημα στα γαλλικά, η Κριστόφ δεν σταματά να είναι μια μανιώδης αναγνώστρια και λάτρη των βιβλίων.

Πέντε χρόνια αφότου έφτασα στην Ελβετία, μιλώ τα γαλλικά, όμως δεν τα διαβάζω. Έγινα πάλι αναλφάβητη. Εγώ που ήξερα να διαβάζω από τεσσάρων χρονών. Ξέρω τις λέξεις. Όταν τις διαβάζω δεν τις αναγνωρίζω. Τα γράμματα δεν αντιστοιχούν σε τίποτα. Τα ουγγρικά είναι φωνητική γλώσσα, τα γαλλικά είναι εντελώς το αντίθετο. Δεν ξέρω πώς μπόρεσα να ζήσω χωρίς διάβασμα επί πέντε χρόνια.

Το παιδί μου θα είναι σε λίγο έξι χρονών θα αρχίσει σχολείο. Αρχίζω και εγώ, ξαναρχίζω το σχολείο. Σε ηλικία εικοσιέξι ετών γράφομαι στα θερινά τμήματα του Πανεπιστημίου του Νεσατέλ, για να μάθω να διαβάζω. Είναι μαθήματα γαλλικών για αλλοδαπούς φοιτητές. Έχω συμμαθητές Άγγλους, Αμερικάνους, Γερμανούς, Ιάπωνες, γερμανόφωνους Ελβετούς. Η εισαγωγική εξέταση είναι γραπτή. Είμαι εντελώς ανίδη, βρίσκομαι με τους αρχάριους.

Έπειτα από ορισμένα μαθήματα ο καθηγητής μου λέει:

- Μιλάτε πολύ καλά γαλλικά. Γιατί βρίσκεστε στο τμήμα των αρχαρίων;
- Δεν ξέρω ούτε να διαβάζω ούτε να γράφω, Είμαι αναλφάβητη.

Γελάει:

– Θα τα δούμε όλα αυτά.

Δύο χρόνια μετά παίρνω το πιστοποιητικό εκμάθησης της γαλλικής γλώσσας με εύφημο μνεία. Ξέρω να διαβάζω, ξέρω πάλι να διαβάζω. Υπάρχουν πάρα πολλά βιβλία, βιβλία κατανοητά, επιτέλους και για μένα. Θα κάνω άλλα δύο παιδιά. Με εκείνα θα εξασκηθώ στο διάβασμα, στην ορθογραφία, στις κλίσεις. Όταν θα με ρωτούν τη σημασία μιας λέξης ή την ορθογραφία της δεν θα ξαναπώ ποτέ:

– Δεν ξέρω.

Θα πω:

– Θα κοιτάξω.

Και πάω να κοιτάξω στο λεξικό ακούραστα, πάω να κοιτάξω. Γίνομαι μανιώδης αναγνώστρια του λεξικού. Ξέρω ότι τα γαλλικά δεν θα τα γράψω ποτέ, όπως τα γράφουν οι εκ γενετής γαλλόφωνοι συγγραφείς, αλλά θα τα γράφω όπως μπορώ όσα καλύτερα μπορώ. Αυτή τη γλώσσα δεν την επέλεξα. Μου την επέβαλαν η τύχη, η μοίρα, οι συγκυρίες. Να γράφω στα γαλλικά, είμαι υποχρεωμένη. Είναι ένα στοίχημα. Το στοίχημα μιας αναλφάβητης.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι είναι ο λειτουργικός αναλφαβητισμός, σύμφωνα με το συντάκτη του Κειμένου 1, και ποιες συνέπειες έχει; (50 -60 λέξεις)

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ρόλος του προλόγου σε ένα κείμενο είναι να μας εισαγάγει στο θέμα και να κεντρίσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Πιστεύεις ότι η εισαγωγή στο Κείμενο 1 υπηρετεί τους παραπάνω στόχους; Τεκμηρίωσε την απάντησή σου με συντομία.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«...διότι το άτομο δεν χρησιμοποιεί τα «εφόδιά» του...» (3^η παράγραφος)

«... το άλλοθι του μέλλοντός τους: πάντα πιστεύουμε... καλύτερα από εμάς» (5^η παράγραφος)

«Εμείς οι μεγάλοι λειτουργικά αναλφάβητοι είμαστε πραγματικά χαμένοι από χέρι....» (5^η παράγραφος)

Ποιον σκοπό υπηρετούν, κατά τη γνώμη σου, τα σημεία στίξης στις παραπάνω περιπτώσεις, τα εισαγωγικά στην πρώτη, η διπλή τελεία στη δεύτερη και τα αποσιωπητικά στην τρίτη περίπτωση;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια στάση υιοθετεί στο Κείμενο 2 η αφηγήτρια απέναντι στον αναλφαβητισμό (μονάδες 10); Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου προκάλεσε η αφήγηση; (μονάδες 5) Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15